

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:18.11.2019 ✓Accepted/Kabul:24.06.2020

DOI: 10.30794/pausbed.648399

Araştırma Makalesi/ Research Article

Koca, M. (2021). "Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Yaşam Doymu ve Saldırganlıkla İlişkisi" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 42, Denizli, s. 123-140.

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROL TUTUMLARININ YAŞAM DOYUMU VE SALDIRGANLIKLA İLİŞKİSİ

Mehmet KOCA*

Özet

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doymu ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, toplumsal cinsiyet kavram ve kuramları çerçevesinde yapılan araştırmada, yöntem olarak tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon katsayısı ve çok değişkenli regresyon analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler, toplumsal cinsiyet rolleri açısından her ne kadar eşitlikçi bir tutum sergilemiş olsalar da öğrencilerin, geleneksel eğilimlere de yatkın oldukları görülmüştür. Öğrencilerin yaşam doymu ve saldırganlık düzeyleri ise orta düzey olarak saptanmıştır. Bunların dışında, çalışmadaki en önemli bulgulara toplumsal cinsiyet rol tutumları ile saldırganlık değişkeni arasındaki ilişkilerde rastlanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, bireylerin genel toplumsal cinsiyet rolleri ile genel saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu ilişkiyi görebilmek için yapılan çok değişkenli regresyon analizi sonucuna göre, kadın cinsiyet rolleri, evlilikte cinsiyet rolleri, geleneksel cinsiyet rolleri boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, toplumsal olarak yapılandırılmış cinsiyet farklılıklarına bağlı rol ve sorumlulukların, bireyleri sınırlayan kabuller olarak gündelik hayat pratiklerine yansımalarının, bireylerin saldırganlık düzeylerini etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Toplumsal cinsiyet, Toplumsal cinsiyet rolleri, Yaşam doymu, Saldırganlık.*

THE CONNECTION OF GENDER ROLE ATTITUDES OF THE UNIVERSITY STUDENTS TO THE SATISFACTION WITH LIFE AND AGGRESSION

Abstract

In this study, the relationship between university students' gender role attitudes and life satisfaction and aggression levels were tried to be determined. For this purpose, screening model was used as a method in the research conducted within the framework of gender concepts and theories. In the analysis of the data, the nutritional statistics, Pearson correlation coefficient and multi-variable regression analysis were used. According to the findings, the students were seen to be prone to traditional education, although they showed an egalitarian attitude in terms of gender roles. The life satisfaction and aggression levels of the students were found to be medium level. Apart from these, the most important findings in the study were found in the relationship between gender role attitudes and aggression variable. According to the results of the analysis, individuals have a very low negative relationship between overall gender roles and general levels of aggression. According to the multivariate regression analysis performed to see this relationship, it was determined that the dimensions of female gender roles, gender roles in marriage and traditional gender roles had a significant effect on aggression level. This result shows that the roles and responsibilities related to socially structured gender differences affect the individuals' aggression levels as reflections of individuals on daily life practices as admissions.

Keywords: *Gender, Gender roles, Satisfaction with life, Aggression.*

* Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, ORDU.
e-posta: mehmetkoca@odu.edu.tr, (orcid.org/0000-0003-1930-121X)

Giriş

Geçmişten günümüze kadar yaşanan dünya siyasal, ekonomik, kültürel ve toplumsal birçok mücadeleye tanık olmuştur. Özellikle sanayileşmeyle birlikte ekonomik alanda yaşanan dönüşümlerin etkisiyle, kadınların kamusal alandaki görünürlüğünün daha fazla artması, cinsiyet eksenli mücadeleye derinlik kazandırmış, ataerkillik aşındırılmıştır. Kadının aile içindeki konumu değişime uğramıştır. Bu durum toplumsal yapıda meydana gelen değişmelerin de etkisiyle toplumsallığa yeni bir boyut kazandırmış, toplumsal cinsiyet olgusunu tartışmaya açmıştır. Bu tartışmaların başında, cinsiyet temelinde ayrıştırılan ve birer kabuller haline getirilmeye çalışılan bireylere yüklenen roller ve sorumluluklar yer almıştır. Toplumda eşitlikçi cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü gibi cinsiyet eksenli tutumlar yaygınlaşmıştır.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığını arttıran ya da azaltan da gündelik hayat pratiğinde bu rollerin ve sorumlulukların dağılım ve paylaşımıdır. Çünkü bu dağılım ve paylaşımın sürekli bir tarafın çıkarına hizmet edecek şekilde konumlandırılmış olması onu daha fazla özgür kılıp, fırsatlara erişimini olanaklı hale getirirken, diğer taraf içinde aynı oranda kısıtlayıcı olabilmekte ve onu dezavantajlı hale getirebilmektedir. Özellikle de bu durumun, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına dönüşmesi başta yaşam tatmini olmak üzere saldırganlık (fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık) gibi birçok soruna yol açabilmektedir. Bu anlamda toplumsal cinsiyet rolü, tarihsel, kültürel ve toplumsal koşulların bir ürünü olarak görülen toplumsal cinsiyet ekseninde önemlidir. Çünkü bu roller ve bu rollere bağlı toplumsal cinsiyet tutumları bireylerin yaşamdan tatmin olma düzeylerine etki edebileceği gibi aynı zamanda saldırganlık düzeylerine de etki edebilir. Diğer bir ifadeyle toplumsal olarak yapılandırılmış cinsiyet farklılıklarına bağlı rol ve sorumlulukların, bireyleri sınırlayan kabuller olarak gündelik hayat pratiklerine yansması, bireylerin yaşamdan tatmin olma ve saldırganlık düzeyleriyle ilişkili olabilir.

Toplumsal cinsiyet olgusuna tarihsel, kültürel ve toplumsal koşulların bir ürünü olarak bakılması, bu koşullar değiştikçe bu olgunun sürekli yeniden tartışılmasına neden olmaktadır. Bu durum toplumsal cinsiyet olgusu üzerinde birçok çalışma yapılmasına yol açmıştır. Özellikle son zamanlarda toplumsal yapıdaki değişmelerle birlikte toplumsal rollerin de değişime uğraması, bu konudaki araştırmaların sayısını arttırmıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyumu ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar sınırlı kalmıştır.

Bu kapsamda bu çalışmada, üniversitede öğrenim gören öğrencilerden hareket edilerek, toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyumu ve saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada öğrencilerin: “Toplumsal cinsiyet rol tutum düzeyleri nasıldır?”, “Yaşam doyumu ve saldırganlık düzeyleri nasıldır?”, “Toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?”, “Sahip oldukları toplumsal cinsiyet rol tutumları ile saldırganlık düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” ve “Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlarının saldırganlık düzeyi arasında anlamlı farklılıklar var mıdır?” gibi türden soruların cevabı aranmıştır.

Gerek toplumsal cinsiyet, gerekse yaşam memnuniyeti ve saldırganlıkla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bu çalışmaların birçoğunun öğrencilerle/gençlerle yapıldığı görülmektedir. Ancak Türkiye’de öğrencilerin/gençlerin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşamdan tatmin olma ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar oldukça az sayıdadır. Zira sahip oldukları ya da olacakları toplumsal cinsiyet rolleri ile yaşamdan ne kadar mutlu olduklarını ortaya koymak ve yine toplumsal cinsiyet rol farklılıklarının saldırganlık eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek bilimsel olarak daha fazla ilgiyi hak etmektedir. Bu çalışmanın bu anlamda bu konudaki eksikliği gidermeye katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle çalışmanın hemen başında toplumsal cinsiyet başlığı altında bu olguyla ilgili literatür ele alındıktan sonra, toplumsal cinsiyet kuramlarına yer verilecektir. Devamında yaşam doyumu ve saldırganlık kavramları da kısaca açıklanarak, araştırmanın yöntemi kısmına geçilecektir. Ardından toplanan verilerden elde edilen bulguların bir sunumu yapılacaktır. Bu bulgular, daha önce yapılan benzer araştırmaların ortaya koymuş oldukları sonuçlar ile birlikte çalışmanın tartışma kısmında değerlendirilecektir. Son olarak çalışmanın sonuç ve sınırlılıklarına değinilerek çalışmaya son şekli verilecektir.

Toplumsal Cinsiyet

Anatomik ve fizyolojik yönden erkeklerin ve kadınların bedenleri arasındaki farklılıkları belirtmek için kullanılan cinsiyet, biyolojik bir kavramdır ve biyolojik yapıya karşılık gelir. Psiko-sosyal ve kültürel bir kavram olan toplumsal cinsiyet ise, geleneksel olarak erkeklere ve kadınlara yüklenen psikolojik, toplumsal ve kültürel farklılıklara vurgu yapar (Kessler ve Mckenna, 1978: 7; Oakley, 1985: 157; Akın ve Demirel, 2003: 73; Dökmen,

2009: 19-20; Bayhan, 2013: 153; Kaypak, 2014: 345; Giddens ve Sutton, 2016: 651; Lindsey, 2016: 4). Kadın ya da erkeğin sosyal olarak belirlenen rol ve sorumluluklarını ifade eder ve biyolojik farklılıkların dışında bireylerin ve toplumların kadın ve erkeği nasıl gördüklerini, algıladıklarını ve davranış beklentilerini ortaya koyar (Wood ve Eagly, 2010: 630; Akın ve Demirel, 2003: 73; Kaypak, 2014: 345).

Cinsiyet ve ayrımı beden in toplumsal inşasının bir sonucudur (Bourdieu, 2018: 19-36) ve cinsiyet için uygun terimler 'erkek' ve 'kadın' ise, toplumsal cinsiyete karşılık gelen terimler 'erkeksi' ve 'kadınsı'dır; bu sonuçlar (biyolojik) cinsiyetten oldukça bağımsız olabilir. Toplumsal cinsiyet, bir insanda bulunan erkeklik veya kadınlık miktarıdır ve açıkçası, her ikisinde de birçok insanın karışımı varken, normal bir erkek bir erkeksilik üstünlüğüne ve normal bir kadın da bir kadınsılık üstünlüğüne sahiptir (Stoller, 1984: 9). Diğer bir ifadeyle, cinsiyet bizi erkek veya kadın yapar; toplumsal cinsiyet bizi erkeksi ya da kadınsı kılar. Cinsiyet, bir kişi onunla doğduğu için atfedilen bir durumdur, ancak toplumsal cinsiyet öğrenilerek elde edilen bir durumdur (Lindsey, 2016: 4). Erkeklerin ve kadınların erkeklik ve kadınlık konusundaki kendi algıları, tarihsel değişimlere ve sosyo-kültürel etkilere göre farklılık gösterir. Bu nedenle, belirli bir ülkenin ya da toplumun kültürel özelliklerine bağlı olarak cinsiyet rolü yöneliminde farklılıklar olması beklenir (Calvo-Salguero, Garcia-Martinez ve Monteoliva, 2008: 536). Biyolojik cinsiyetin aksine, toplumsal cinsiyet farklılığı toplumsal yapılandırma ile oluşur ve değiştirilebilir (Akın ve Demirel, 2003: 73).

Rol, bir durumla ilgili beklenen davranıştır. Roller, kişilerin belirli durumlarda davranışlarını yönlendiren paylaşılan kurallara, sosyal normlara göre gerçekleştirilir. Sosyal normlar bir statünün sahip olduğu ayrıcalık ve sorumluluğu belirler. Kadınlık, erkeklik, anneler ve babalar, kızları ve oğulları bunlara bağlı farklı normatif rol gereksinimleri olan durumlardır. Örneğin geleneksel ataerkil sistemde, annenin statüsü sevgi, besleyici, fedakârlık, ev yapımı ve erişilebilirliği içeren beklenen rolleri gerektirirken, babanın statüsü de ekmek kazanmayı, disiplini, ev teknolojisi uzmanı ve evdeki nihai karar verici gibi beklenen rolleri gerektirir. Toplum, rolleri yerine getirmede bir dereceye kadar esnekliğe izin verir, ancak hızlı sosyal değişim zamanlarında, kabul edilebilir rol sınırları genellikle sürekli bir değişim ve akış durumundadır ve hangi uygun rol davranışının olması gerektiği konusunda belirsizlik yaratır (Lindsey, 2016: 2-3). Cinsiyet rollerinin oluşmasında, toplumsal normların, değerlerin etkisi doğum öncesinden başlayarak hayat boyu sürmektedir. Aileler ve toplumun önemli bir kesimi tarafından erkek çocukları saldırganlığı, girişkenliği, akılcılığı, mantıksallığı, problemlerin üstesinden gelebilmeyi; kız çocukları ise, sosyal ilişkilerde uyumlu, sempatik, hanımefendi, ağır başlı, sorumluluk sahibi ve ev işlerinde becerikli, kurallara-törelere uygun hareket eden, aile büyüklerine özellikle de eşine ve babasına itaat etmesi beklenmektedir (Gürsoy, 2017: 82).

Toplumsal cinsiyet kimliği kişinin bilinçli olsun veya olmasın bir cinsiyete ait olduğu ve diğerine olmadığı bilgisi ve farkındalığı ile başlar. Buna karşılık kişi geliştikçe toplumsal cinsiyet kimliği daha da karmaşık hale gelir. Örneğin kişi kendisini sadece bir erkek değil, aynı zamanda erkeksi bir erkek ya da kadınsı bir erkek hatta kadın olmayı hayal eden bir erkek olarak hissedebilir. Toplumsal cinsiyet rolü, kişinin toplumda özellikle diğer insanlarla onayarak sergilediği açık davranıştır. Kişinin toplumdaki konumunun toplumsal cinsiyet ekseninde değerlendirilmesiyle belirlenir (Stoller, 1984: 10). Cinsiyet rolü ve cinsiyet kimliği gibi terimler bu çerçevede kültürel anlamlara işaret eder (Wood ve Eagly, 2010: 630).

Toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyet rollerinden doğar (Delphy, 1993: 1). Dolayısıyla kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar, kültürel anlamda toplumsal cinsiyet rollerinde de büyük farklılıklara yol açar (Oakley, 1985: 157). Kültürel olarak üretilen toplumsal cinsiyet farklılıkları kadınlar ve erkeklerin değişik roller içinde sosyalleşmelerinden dolayı yeniden üretilir (Giddens ve Sutton, 2016: 652). Erkek ve kız çocuklarının toplumsallaşma süreci içinde öğrendikleri ve toplumun taşıdığı, kültüründe uygun bulduğu duygu, tutum, davranış ve roller arasındaki farklılıklar toplumsal cinsiyet farklılıkları olarak görülür. Haliyle biyolojik cinsiyet farklılıkları öğrenilmemiş, doğuştan getirilen özelliklerken; toplumsal cinsiyet farklılıkları öğrenilen ve toplumsallaşma sürecinde kazanılan özelliklerdir ve bu farklılıklar bireyden bireye, kültürden kültüre bazı değişimler gösterir (Dökmen, 2009: 24-25).

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan çalışmalarda kadının ve erkeğin sahip olduğu rollere eşitlikçi ve geleneksel roller olarak yer verilmektedir. Eşitlikçi roller: Ailevi, mesleki, sosyal ve eğitim yaşamı gibi toplumsal hayatın her alanında kadın ve erkeğin sorumluluklarının eşit olarak paylaşılması olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel roller içinde kadına yüklenen roller: Çocuk doğurmak ve bakmak, bulaşıkların yıkanması, temizliğin yapılması ve yemeğin pişirilmesi gibi ev işlerinin yerine getirilmesi, eşlerinin ve çocuklarının mutluluğu ve konforu için kendi istek ve arzularından fedakârlık etmesi, çalışma hayatında aktif olamama gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları içermektedir. Buna karşılık erkeklere yüklenen geleneksel roller ise: Başta evin geçimini sağlamak, parasal

kaynakların kontrolünü sürdürmek, aile için zorluklarla mücadele etmek ve evin reisi olmak gibi sorumluluklardır (Zeyneloğlu, 2008: 16). Diğer bir ifade ile geleneksel olarak ideal kadın, çocuk yetiştirme ve ev işlerinde sorumlulukların çoğunu taşıyan kişi olarak algılanırken, erkek de hane halkının geçimini sağlayan ve ev işlerinde daha az sorumluluk alan kişi olarak algılanmaktadır (Chang, 2011: 98).

Genel olarak sosyal davranışta ortaya çıkan cinsiyet farklılıkları, kadınlar ve erkekler arasında yaygın olarak bulunan rollerin tipik özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Eagly, Wood ve Diekman, 2000: 126). Bu anlamda sosyal rol kuramı, kadınların ve erkeklerin bütün davranış farklılıklarını cinsiyet kalıp yargıları ve sosyal roller açısından açıklanabileceğini belirtmektedir. Sosyal rol toplum tarafından belirlenen ve bir sosyal kategorideki bireylerin tamamından beklenen öğrenilmiş davranışlardır. Bütün toplumlarda beklentilere uygun davranış kalıpları bulunmaktadır ve gerek kadınların gerekse de erkeklerin bu rolleri sergilemeleri beklenmektedir (Dökmen, 2009: 82).

Tüm kültürlerde kadınlar ve erkekler farklı davranışlarda uzmanlaşma eğilimindedir, insanlar her cinsiyette neler yapılabileceği ve yapılması gerektiğine dair farklı inançlara sahiptir. Bu inançlar, bir toplum içinde sosyal olarak paylaşılan kalıp yargıları oluşturur (Wood ve Eagly, 2010: 631). Çünkü insanlar kadın ve erkek davranışlarını gözlemlenmekte ve cinsiyetlerine karşılık gelen eğilimlere sahip olduklarını iddia etmektedir. Bu nedenle kadın ve erkeklerin, uygun toplumsal cinsiyet rol niteliklerine sahip oldukları düşünülmektedir. Bu özellikler, ortaklaşa paylaşılan inançlarda veya cinsiyet kalıp yargılarında açıkça görülmektedir. Gündelik hayatta insanlar, bu toplumsal cinsiyet rollerini ebeveyn veya çalışan gibi belirli sosyal rolleri ortaya koyarken gerçekleştirirler. Cinsiyet rolleri cinsiyetlerin doğuştan gelen niteliklerini yansıtır gibi görüldüğü için onlar doğal ve kaçınılmaz görünürler. Bu inançlarla insanlar, kültürel ve çevresel koşullara cevap veren toplumsal cinsiyet rolleri inşa ederler; ancak bir toplumdaki bireyler için değişmezlik, kadın ve erkeğin doğal özellikleri olarak görülürler (Eagly ve Wood, 2012: 459). Diğer bir ifade ile cinsiyet klişeleri, diğer sosyal klişeler gibi, algılayıcıların insanların günlük yaşamda neler yaptıklarına dair gözlemlerini yansıtır. Örneğin, algılayıcılar çocuklara bakmakta olan kadınları tutarlı bir şekilde gözlemliyorsa, çocuk bakımı için gerekli olduğu düşünülen bakım verici ve şefkatli olma gibi özelliklerin kadınlarda tipik olduğuna inanmaları muhtemeldir. İnsanların faaliyetlerinin çoğu, çeşitli sosyal rollere göre belirlendiğinden, insan grupları hakkındaki kalıp yargılar, bu grupların toplumdaki sosyal rollere dağılımını yansıtmaktadır (Eagly ve Steffen, 1984: 735).

Toplumsal cinsiyet rolleri, her toplumun kültürünün ve sosyal yapısının önemli bir parçasıdır. Onların davranışları etkileme güçleri, kadınların ve erkeklerin içsel niteliklerini yansıtır gibi görünen ve buna bağlı olarak görece fikir birliğine sahip olma eğiliminden ve insanların bu fikir birliğinin farkında olmalarından kaynaklanmaktadır (Eagly ve Wood, 2012: 467). Cinsiyet rolleri paylaşıldığı için insanlar doğrudan bu roller ile tutarlı davranışlara onay verecek şekilde tepki vermeleri muhtemeldir. Bu nedenle, sorunsuz işleyen bir sosyal etkileşime giden ya da en azından sapan davranış önlemenin en iyi yolu kişinin cinsiyet rolüyle tutarlı davranmasıdır (Eagly ve Wood, 2012: 467).

Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyete özgü meslek ve aile rollerinde yürütülen faaliyetlerden doğar. Bu faaliyetlerin gerektirdiği özellikler kadınların ya da erkeklerin kalıp yargıları haline gelir. Sosyalleşmenin önemli bir odağını oluşturan toplumsal cinsiyet rolleri erken yaşlarda edinilmeye başlanır ve çocukluk ve ergenlik boyunca detaylandırılır (Eagly, Wood ve Diekman, 2000: 127). Toplumsal rol kuramına temel oluşturan ve geleneksel/modern tipolojisini geliştirerek etkili/araçsal tipolojisini beşli iki ayrı takım haline getirerek kalıp değişkenleri belirlemeye çalışan Talcott Parsons'a göre, araçsal liderlik rolü aile şöhretinin ve gelirinin dayandığı eş-babaya verilmesi gerekir. O, bunun gibi babanın sahip olduğu mesleki sorumlulukları nedeniyle çocukların toplumsallaştırılmasında etkili liderlik rolünün anne tarafından yürütülmesi gerektiğini ileri sürer (Wallace ve Wolf, 2012: 61). Kadınlar ağırlıklı olarak müşterek ve evcil davranışları ya da başarılı rol performansı için alt davranışları erkeklerden daha fazla işgal ederler. Haliyle bu tür eğilimler kadınların kalıp yargıları olur ve kadın toplumsal cinsiyet rolüne dâhil edilir. Erkeklerde ağırlıklı olarak komut etme ve kaynak edinimi davranışları veya başarılı rol performansı için baskın davranışları kadınlardan daha fazla işgal ederler, bu tür eğilimler erkeklerin kalıp yargıları haline gelir ve erkek cinsiyet rolünü oluşturur (Eagly, Wood ve Diekman; 2000: 127; Eagly ve Wood, 2012: 467).

Bunların dışında sosyal baskılar nedeniyle bireylerin sosyal rollere uygun davranışlar göstermeleri de sağlanabilir. Toplum tarafından tanımlanan cinsiyet rollerine yönelik bireylerin cinsiyetlerine uygun olan bu tanımlara göre davranışları yönünde baskılar bulunmaktadır. Örneğin bir kadın evlendiğinde ev işleriyle birinci derecede ilgilenmesi konusunda güçlü yönlendirmelerle karşı karşıya kalır. Başta annesi olmak üzere eş, arkadaşları, komşuları ev işlerinin yapılması konusunda onu sorumlu tutarlar ve herhangi bir aksaklıkla

karşılaştıklarında onu eleştirirler. Bu baskı kadının istemese de bu işleri yapmak zorunda hissetmesine neden olur (Dökmen, 2009: 82-83). Sosyal baskının dışında yapısal baskı da sosyal rollere etki etmektedir. Çünkü yapısal baskı kuramları toplumsal cinsiyet baskısı ile ilgili kuramlar gibi baskının kaynağının toplumdaki bazı kesimlerin, diğer kesimleri kontrol altında tutma, kullanma ve onlara boyun eğdirmeden yararlar elde ettiklerini ileri sürerler (Ritzer, 2011: 344). Bu bağlamda toplumlar, kadına ve erkeğe yönelik tanımlamalar yaparken, kendi toplumsal yapılarını temel almakta ve onları, kendi yapılarının sahip olduğu sosyo-kültürel ve ekonomik vb. özelliklerle konumlandırırlar. Bu şekilde onların topluma uyumunu sağlarlar. Bu uyum süreci eril ideolojiden yanadır ve (her alanda) kadınları erkekler karşısında eşitsiz konumlandırmaktadır (Bilican-Gökkaya, 2019: 76).

Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Sosyal rol kuramına göre, kadınlar erkeklerden daha düşük statü ve otoriter konumlara sahiptirler. Ayrıca evi çekip çevirme konusunda kadınlar erkeklerden daha fazla sorumluluklar üstlenirler ve ücretli iş gücünde daha az istihdam edilmektedirler (Eagly ve Steffen, 1984: 736). Cinsiyet eşitsizliği fikri, bireylerin kimliklerinin ve kendileri ile ilgili değer yargılarının oynamakta oldukları roller ile yürüttükleri faaliyetten ayrılmasına neden olan bir farklılaşma sürecine dayalıdır (Johnson, 1975: 108). Bu farklılaşmada toplumsal hayatın her alanına yansımış durumdadır. Örneğin çalışma hayatına bakıldığında, ücretli işgücünün önemli bir bölümünü oluşturan kadınlar çoğunlukla hizmet işlerinde çalışmaktadırlar. Büro işleri, çağrı merkezleri, temizlik, yemek servisi, hasta için bakım, öğretmenlik, hemşirelik ve bunlarla bağlantılı meslekler. Ayrıca dünyanın bazı bölgelerinde kadınlar aynı zamanda sanayi işçisi olarak değerlendirilmektedir. Erkeklerin ve kadınların çalışmaları arasındaki ayrıntılı ayrımlar dünyanın farklı yerlerinde farklılık gösterse de erkeklerin ağır sanayi, madencilik, taşımacılık, özellikle de bir dikiş makinesi hariç herhangi bir makineyi içeren işlerde baskın olmaları yaygındır. Yönetim, muhasebe, hukuk ve mühendislik ve bilgisayar gibi teknik mesleklerde işgücünün büyük çoğunluğunda erkekler çalışmaktadır (Connel, 2009: 2-3).

Toplumsal cinsiyeti açıklamaya yönelik sosyal rol kuramının dışında birçok başka kuramlar da vardır. Bunlardan bazılarını (sosyal rol kuramına yakın olanlarına) kısaca değinmek gerekirse; biyolojik kurama göre, kadın ile erkek arasındaki farklılığın temel kaynağı kadının ve erkeğin biyolojik özellikleri bağlamında üstlendikleri rollerdir. Rollerini farklılaştıran ise kadınların çocuk doğurabilme özelliğine sahip olmalarının bir sonucu olarak onları ev içi alanla ilişkilendirilmesini, bu özelliğe sahip olmayan erkeklerin ise ev dışı alanla ilişkilendirilmesini gerektirmiştir. Ancak rol dağılımındaki bu farklılaşma günümüze doğru gelindiğinde doğum kontrol yöntemlerinde yaşanan gelişmeler, yaygınlaşan çekirdek aile yapısı ve erkeğin fiziksel gücünü göstermesi gereken alanların giderek azalması nedeniyle büyük ölçüde azalmıştır. Fakat cinsiyet rolleri yine de sürmekte ve yaşamımızı derinden etkileyerek her iki cinsiyet üzerinde de baskı yaratmaktadır (Güldü ve Ersoy-Kart, 2009: 101; Bakacak, 2018: 526).

Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı da insanların temel beceri kapasiteleri bakımından eşit olduklarını fakat kültürün bu kapasiteleri farklılaştırdığını belirtir. Bu kurama göre, insanların sahip oldukları öğrenme becerileri onlara birçok alanda kapasitelerini geliştirme olanağı sunmaktadır. İnsanlar buldukları yerlerin sosyo-kültürel çevresine uyum sağlayarak yaşarlar. Bu yerdeki ortak değerleri, kurumsal yapıları ve sosyal uygulamaları paylaşırlar ve bunlara göre değişirler. Böylece içinde buldukları kültürel ortamda cinsiyet rollerini öğrenerek sosyalleşirler. İki cinsiyet arasında var olan davranış farklılıklarının temel kaynağı bu öğrenilmiş farklılıklardır (Bakacak, 2018: 526). Başka bir deyişle sosyal öğrenme kuramı kadın ve erkek arasındaki farklılıkların başka insanların davranışlarının gözlemlenmesi, pekiştirme ya da ceza uygulamaları ve taklitler aracılığı ile oluştuğunu ileri sürer (Dökmen, 2009: 60).

Bilişsel gelişim kuramı ise sosyal öğrenme kuramının tersine çocuğun kadınsı ya da erkeksi olmasını istemesinin nedenini başkaları tarafından ödüllendirilmesi değil, kendisini bir kız ya da erkek olarak kimliklendirmesi olduğunu ileri sürer. Çocuklar öncelikle kendi cinsel kimliklerinin farkına vardıldıktan sonra başkalarının cinsel kimliklerini öğrenirler. Diğer bir ifade ile çevresindeki toplulukların kadınlardan ve erkeklerden oluştuğunu ve bunlara göre davranış kalıpları sergilemesi gerektiğinin farkına varırlar. Böylece kız olduğunun farkına varan bir kız çocuğu kadınsı, erkek olduğunun farkına varan bir erkek çocuğu da erkeksi davranışlara yönelmeyi tercih edecektir (Dökmen, 2009: 64-65).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı ise hem bilişsel gelişim hem de sosyal öğrenme kuramının özelliklerini taşır. Gelişmekte olan çocuğun, toplumunun kadınlık ve erkeklik hakkındaki kültürel tanımlarını her zaman öğrendiğini gözlemlenmesiyle başlar (Bem, 1983: 602-603). Çocukların cinsiyet kimliğini kazanabilmeleri için hem kendilerini hem de diğerlerini erkekler ve kadınlar diye kategorilendirmek durumundadırlar. Bir toplumun sahip olduğu

kültür, kadın ve erkekler arasındaki ayrımı vurguluyorsa çocuklar bu kültürün kendilerine ve diğer insanlara dair bilgi sürecini ve cinsiyetleriyle bağlantılı durumları öğrenerek büyürler. Toplumsal cinsiyet şeması kadın ve erkek özelliklerinin algılamasında ve bilginin işlenmesinde temel oluşturan çerçevedir ve bireyler bu çerçevedeki bilgi ve özellikleri kadınsılık ve erkeksilik diye kategorilere ayırarak öğrenirler (Dökmen, 2009: 69). Kısaca çocuk, gelişen bir toplumsal cinsiyet şeması bağlamında bilgiyi kodlamayı ve düzenlemeyi öğrenir (Bem, 1983: 603).

Şimdiye kadar toplumsal cinsiyetle bağlantılı, bazı kavram ve kuramsal yaklaşımlara yer verdik. Özellikle bu kavramlardan toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olabileceğini ön gördüğümüz yaşam doyumu ve saldırganlık olgularına da kısaca değinmekte fayda vardır.

Yaşam Doyumu ve Saldırganlık

Yaşam doyumu ya da mutluluk insanların sürekli ilgi duydukları konulardan biri olmuştur. Doyum insanların isteklerinin, beklentilerinin ve gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Yaşam doyumu ise, insanların beklentileriyle, sahip olduklarının karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur. Yaşam doyumu, kişinin tüm yaşamını ve bu yaşam ile ilişkili birçok boyutu kapsar. Bu nedenle yaşam doyumu sadece belirli bir duruma ilişkin doyuma değil, genel olarak tüm yaşantılardaki doyuma karşılık gelir (Özer ve Karabulut, 2003).

Yaşam doyumu, bireyin gündelik hayatıyla ilişkili olup, bireyin yaşam koşullarıyla şekillenir. Sahip olunan gelir düzeyi, bireyin yaşam standartlarının düşüklüğü veya yüksekliği ve toplumun bireye bakışı yaşam doyumunu etkileyen faktörlerdir. Bireysel bir olgu olan yaşam doyumu, bireyin yaşamı algılama biçimi ile de ilgilidir. Aynı şartlar altında yaşayan bazı kişilerin yaşam doyum düzeyleri yüksekken, bazı kişilerininki ise düşüktür (Özdevecioğlu, 2003: 697). Bu nedenle yaşam doyumu konusunda birlikte kullanılan kavramlardan biri de öznel iyi oluşturmaktır. Öznel iyi oluş da kişinin hayatını iyi ya da kötü olarak değerlendirmesi anlamına gelir (Yetim, 1991: 69). Başka bir deyişle, "insanların hem bilişsel yargıları hem de duygusal tepkileri de dahil olmak üzere, yaşamlarını nasıl ve niçin olumlu yönde yaşadıkları ile ilgilidir" (Diener, 1984: 542).

Kişinin yaşam kalitesine ve iyilik haline ilişkin algısını ifade eden yaşam doyumunun (Cirhinlioğlu ve Ok, 2010: 3) bağlı olduğu koşullar: Genç, sağlıklı, iyi eğitilmiş, gelir düzeyi yüksek, dışa dönük, iyimser, kaygısız, dindar, benlik saygısı yüksek evli kişi olmasının yanı sıra, sevdiği bir işte çalışan, alçak gönüllü, her iki cinsiyetten ve çok yönlü zekâyâ sahip olmaktır. Bu koşullara göre, toplumda en fazla avantaja sahip olan kişiler en mutlu kişilerdir ve bu kişilerin yaşam doyum düzeyleri yüksek seviyelerdedir (Wilson: 1967).

Sonuçlarından kaçınmak isteyen birine kasıtlı bir şekilde zarar verme teşebbüsü olarak tanımlanan saldırganlık da insan türünün üstünlük hiyerarşisinde başkasına karşı kişinin kendi konumunu arttırmak amacıyla tüm kültürlerde ve tarihsel dönemlerde sergilediği ahlaki yönü düşük merkezi bir davranış olarak tanımlanır (Baird ve McGannon, 2009: 380; Ferguson ve Dyck, 2012: 220-221). Ayrıca saldırıyı gerçekleştiren kişinin, davranışın hedefe zarar vereceğine ve hedefin davranıştan kaçınmak için motive olduğuna inanması gerekir (Anderson ve Bushman, 2002: 28). Bir diğer ve daha yaygın yorum ise, saldırganın gönüllü olarak mağdura zarar verdiği eylemlerdir (Baron, 1977: 8).

Burada belirtilmesi gereken önemli durumlardan biri de şiddetin saldırganlıktan ayrı olduğudur. Çünkü şiddet hedef olarak aşırı zarar veren bir saldırganlıktır ve her şiddet eylemi bir saldırganlıktır ve birçok saldırganlık da şiddet değildir (Anderson ve Bushman, 2002: 29). Örneğin bir çocuğun diğer çocuğun topla oynamasını engellemesi bir saldırganlık türüken bir şiddet eylemi değildir (Dever ve Bulut, 2017: 46).

Saldırganlık, davranışlarla engellenerek etkilenmek istenen birine zarar vermek gayesiyle yönlendirilen fiziksel, zihinsel veya sözsöz davranışlarla bağlantılıdır. Bu tanıma göre, saldırganlık birine zarar vermeyi seçen kasti bir davranıştır. Saldırganlık tanımındaki kritik unsur niyettir. Saldırgan eylem zarar veren bir eylem olmak zorunda değildir. Ancak eylemin motive edilişi zarar verme yönünde olmalıdır (Baird ve McGannon, 2009: 380).

Davranışın araçsal, duygusal ve bilişsel alanlara bölünmesiyle kişisel özelliklerine kadar uzanan saldırganlık Arnold H. Buss ve Mark Perry'e göre, dört boyutta ele alınmaktadır. Bunlar: Başkalarını incitmeyi veya onlara zarar vermeyi içeren fiziksel ve sözel saldırganlık, fizyolojik olarak uyarılmayı ve saldırganlığa hazırlığı içeren öfke, kötü irade ve adaletsizlik duygularını içeren düşmanlıktır. Bunlar arasından fiziksel saldırganlıkla sözel saldırganlık arasında güçlü bir bağ varken, saldırganlığın bu iki boyutunun düşmanlıkla arasında ise zayıf bir bağ vardır. Öfke ile her üç saldırganlık boyutunun güç bir ilişki bulunmaktadır (Buss ve Perry, 1992). İster fiziksel, sözel; isterse kızgınlık ve düşmanlık şeklinde olsun saldırganlık, tüm boyutlarıyla kabul görmeyen eylem ve davranışlardır. Maruz kalınması durumunda bireyleri yaralayan, üzen ve onlara ciddi zararlar veren tepkilerdir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak toplumsal cinsiyet rolleri ile yaşam doyumu ve saldırganlık arasındaki korelasyonun var olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Değişkenlere yönelik bilgiler anket tekniği ile elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans düzeyindeki öğrencilerinden oluşmuştur. Araştırmanın örnekleme ise olasılıklı örnekleme türlerinden basit rastlantısal örnekleme ile belirlenmiştir. W. Lawrence Neuman (2014: 255)'a göre, "basit rastlantısal örnekleme, bir araştırmacının bir örnekleme çerçevesi oluşturduğu ve vakaları seçmek için saf bir rastlantısal süreç kullandığı böylece popülasyondaki her bir ögenin eşit seçilme olasılığının olduğu bir rastlantısal örneklemdir". Bu anlamda üniversitenin çeşitli fakültelerinde/yüksekokullarında öğrenim gören ve farklı sınıflarda bulunan 529 katılımcı örnekleme alınarak araştırma uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen anket formunda, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak için sorulan sorular yanında, "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve "Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği: Bu ölçek, Simge Zeyneloğlu (2008)'nin eşitlikçi ve geleneksel tutumdan hareketle üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirdiği bir ölçektir. Ölçekte 38 madde ve 5 alt boyut bulunmaktadır. Bu alt boyutlar, eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüdür. 5'li likert tipine sahip olan ölçekte en yüksek puan 190'dır ve ölçekten elde edilen en yüksek değer bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu gösterir. En düşük değer ise 38 olarak hesaplanır ve bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu ifade eder.

Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuştur (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha iç tutarlık kat sayısı 0,93 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutları bakımından Alpha değeri ise sırası ile eşitlikçi cinsiyet rolü için 0,76 kadın cinsiyet rolü için 0,82 evlilikte cinsiyet rolü için 0,64 geleneksel cinsiyet rolü için 0,83 ve erkek cinsiyet rolü için 0,74 olmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği: Öğrencilerin yaşamları hakkındaki yargılarını ortaya koyabilmek amacıyla kullanılmıştır. Tek boyuttan oluşan ölçek dünyada yaşam doyumunu en iyi düzeyde ölçen ölçek olarak evrensel düzeyde kabul görmektedir (Öztürk ve Ünal, 2019: 64). Ölçek Ed Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin daha önce Türkçeye uyarlaması Süreyya Köker (1991) ve Ali Ayten (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin özgün formu, bir faktör, beş madde ve 7 aralıklı likertten oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Ancak Abidin Dağlı ve Nigah Baysal (2016) 7 aralıklı likert şeklinde ölçeği öğretmenlere uyguladığında araştırmaya katılanların, seçeneklerin birbirine çok yakın olduğunu belirtmesi üzerine, Türkçeye uyarlanması esnasında Türk kültürüne daha uygun olduğu gerekçesiyle aralık sayısını beşe düşürmüşlerdir. Bu şekilde ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık kat sayısı 0,88 ve test- tekrar test güvenirliği ise 0,97 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada Dağlı ve Baysal tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan bu ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alpha iç tutarlık kat sayısı ise 0,79 olarak belirlenmiştir.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği: Bu ölçek, katılımcıların saldırganlık düzeylerini ölçmek için ilk olarak 29 soru, 4 alt boyut ve 5 aralıklı likert türü olarak Arnold H. Buss ve Mark Perry (1992) tarafından geliştirilmiştir. Fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık ve öfke olmak üzere saldırganlığın dört farklı boyutunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ancak daha sonra Buss ve W. L. Warren (2000) tarafından ölçek güncellenerek ölçeğin soru sayısı 34'e ve alt boyutu da 5'e çıkarılmıştır. Ölçeğin bu güncellenmiş hali Can (2002) tarafından uzmanlık tezi olarak Türkçeye uyarlanmıştır. Literatürde ölçeğin en çok ilk halinin tercih edilmesi gerekçesiyle H. Andaç Dermirtaş-Madran (2013) tarafından da Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin ilk hali olan ve Türkçe uyarlaması Dermirtaş-Madran tarafından yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,85 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada ise bu değer 0,88 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarındaki alfa değeri ise sırası ile fiziksel saldırganlık için 0,82 öfke için 0,79 düşmanlık için 0,66 ve sözel saldırganlık için 0,56 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu ve Verilerin Analizi

Araştırmanın uygulama kısmına geçilmeden önce oluşturulan anket formu, 01.04.2019 Tarihinde Ordu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na sunulmuş ve kurulun 07/05/2019 tarih ve 2019-07 nolu kararı ile formun oy birliği ile etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir. Etik Kurul onayı alındıktan sonra araştırma öncesi 13.05.2019 tarihinde ilgili kurumdan yazılı izin alınmıştır. Veriler 13.05.2019 ve 29.06.2019 tarihleri arasında ders öncesi ve sonrasında yüz-yüze görüşme ve bilgilendirme eşliğinde gönüllülük esası alınarak, yalnızca çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan toplanmıştır. Veriler, bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package For Social Sciences) 22.0 programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon katsayısı ve çok değişkenli regresyon analizinden yararlanılmıştır.

Ölçeklere ait verilerin hangi dağılımdan geldiğini belirlemek için; aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş olup, aritmetik ortalama ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 sınırları içinde bulunmasından verilerin dağılımın normallikten geldiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Araştırmanın Bulguları

Sosyodemografik Özellikler:

Araştırmaya, Ordu Üniversitesi'nde öğrenim gören 529 öğrenci katılmıştır. Katılımcılardan 306'sı (% 58) kadın, 222'si (% 42) erkektir. Öğrencilerin 65'i (% 12,3) Eğitim Fakültesinde, 40'ı (% 7,6) Diş Hekimliği Fakültesinde, 54'ü (% 10,2) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda, 45'i (% 8,5) Tıp Fakültesinde, 50'si (% 9,5) Güzel Sanatlar Fakültesinde, 70'i (% 13,3) İlahiyat Fakültesinde, 53'ü (% 10,0) Ziraat Fakültesinde, 72'si (% 13,6) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, 79'u (% 15,0) Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim görmektedir. 140 (% 26,5) öğrenci birinci sınıf ya da hazırlıkta, 132 (% 25) öğrenci ikinci, 132 (% 25) öğrenci üçüncü ve 124 (% 23,5) öğrenci ise dördüncü sınıfta olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan 11'i (% 2,1) ailelerinin düşük, 33'ü (% 6,3) ortanın altı, 381'i (% 7,3) orta, 95'i (% 18,0) ortanın üstü, 7'si (% 1,3) yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların 83'ü (% 15,7) hayatının en uzun süresini köyde geçirdiğini, 30'u (% 5,7) kasabada geçirdiğini, 226'sı (% 42,9) küçük şehirde geçirdiğini ve 188'ide (% 35,7) büyük şehir/metropol de geçirdiğini söylemiştir.

Tablo 1: Toplumsal Cinsiyet Roller, Yaşam Doymu ve Saldırganlık Ölçeğine Ait Betimsel Bulgular

Değişkenler	n	\bar{X}	s.s
Eşitlikçi Cinsiyet Roller	529	35,79	4,20
Kadın Cinsiyet Roller	529	28,46	6,71
Evlilikte Cinsiyet Roller	529	32,50	3,61
Geleneksel Cinsiyet Roller	529	29,17	6,64
Erkek Cinsiyet Roller	529	25,11	4,06
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği	529	151,04	21,34
Yaşam Doymu Ölçeği	529	14,57	3,59
Fiziksel Saldırganlık	529	21,46	6,88
Öfke	529	19,98	5,67
Düşmanlık	529	24,66	5,23
Sözel Saldırganlık	529	15,07	3,30
Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği	529	81,18	16,29

Bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri düzeyleri incelendiğinde, eşitlikçi cinsiyet rolleri ($\bar{X}=35,79$), kadın cinsiyet rolleri ($\bar{X}=28,46$), evlilikte cinsiyet rolleri ($\bar{X}=32,50$), geleneksel cinsiyet rolleri ($\bar{X}=29,17$), erkek cinsiyet rolleri ($\bar{X}=25,11$) ve genel toplumsal cinsiyet rolleri ($\bar{X}=151,04$) yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bireylerin yaşam memnuniyet ölçeği düzeyleri incelendiğinde, algının ($\bar{X}=14,57$) orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bireylerin saldırganlık düzeyleri incelendiğinde, fiziksel saldırganlık ($\bar{X}=21,46$), öfke ($\bar{X}=19,98$), düşmanlık ($\bar{X}=24,66$), sözel saldırganlık ($\bar{X}=15,07$) ve genel saldırganlık ($\bar{X}=81,18$) orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tablo 2: Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Yaşam Doyumunu Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	Kadın Cinsiyet Rollerini	Evlilikte Cinsiyet Rollerini	Geleneksel Cinsiyet Rollerini	Erkek Cinsiyet Rollerini	Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Yaşam Doyumu Ölçeği
Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	1	,541**	,622**	,568**	,538**	,751**	-,070
Kadın Cinsiyet Rollerini		1	,654**	,783**	,588**	,887**	-,100*
Evlilikte Cinsiyet Rollerini			1	,659**	,622**	,821**	-,047
Geleneksel Cinsiyet Rollerini				1	,672**	,909**	-,056
Erkek Cinsiyet Rollerini					1	,795**	-,069
Toplumsal Cinsiyet Rollerini						1	-,084
Yaşam Doyumu Ölçeği							1

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ile yaşam doyumunu arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi için Pearson korelasyon kat sayısına bakılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre, bireylerin genel toplumsal cinsiyet rollerini ile genel yaşam doyumunu düzeyleri arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=-0.084$, $p=0,055$; $p>0.05$). Kadın cinsiyet rollerini ile genel yaşam doyumunu düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-0.100$, $p=0,021$; $p<0.05$).

Tablo 3: Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Ait Analiz Sonuçları

Değişkenler	Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	Kadın Cinsiyet Rollerini	Evlilikte Cinsiyet Rollerini	Geleneksel Cinsiyet Rollerini	Erkek Cinsiyet Rollerini	Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Saldırganlık Ölçeği
Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	1	,541**	,622**	,568**	,538**	,751**	-,112**
Kadın Cinsiyet Rollerini		1	,654**	,783**	,588**	,887**	-,088*
Evlilikte Cinsiyet Rollerini			1	,659**	,622**	,821**	-,179**
Geleneksel Cinsiyet Rollerini				1	,672**	,909**	-,186**
Erkek Cinsiyet Rollerini					1	,795**	-,183**
Toplumsal Cinsiyet Rollerini						1	-,173**
Saldırganlık Ölçeği							1

Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesi için Pearson korelasyon kat sayısına bakılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre, bireylerin genel toplumsal cinsiyet rollerini ile genel saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=-0.173$, $p=0,000$ $p<0.01$). Bu sonuçtan, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini artırıldığında, saldırganlık algılarında azalış olacağı, eğer bireylerin saldırganlık düzeyleri artırıldığında, toplumsal cinsiyet rollerinde azalış olacağı beklenmektedir.

Tablo 4: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Boyutlarının Saldırganlık Düzeyi Üzerindeki Etkisine Ait Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	β	Std. Hata	t	p	Tolerance	VIF	F	F anlamlılık
Sabit	106,888	7,246	14,752	,000**				
Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	,124	,221	,559	,577	,554	1,806	6,586	0,000**
Kadın Cinsiyet Rollerini	,496	,174	2,852	,005**	,351	2,848		
Evlilikte Cinsiyet Rollerini	-,600	,294	-2,038	,042*	,423	2,366		
Geleneksel Cinsiyet Rollerini	-,524	,189	-2,777	,006**	,304	3,285		
Erkek Cinsiyet Rollerini	-,377	,246	-1,536	,125	,481	2,081		

**p<0.01; *p<0.05
R²=0,050, Durbin Watson= 1,963
Bağımsız Değişkenler: Eşitlik Cinsiyet Rollerini, Kadın Cinsiyet Rollerini, Evlilikte Cinsiyet Rollerini, Geleneksel Cinsiyet Rollerini, Erkek Cinsiyet Rollerini
Bağımlı Değişken: Saldırganlık

Regresyon analizi varsayımları incelendiğinde yordayıcı (bağımsız değişken) değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkinin anlamlı ($F_{(5,523)}=6,586$; $p=0,000$ $p<0.01$) olduğu belirlenirken, VIF değerlerinin 10'un altında olmasının, tolerans değerinin 0,20'nin üzerinde olmasının çoklu bağıntı probleminin olmadığını, Durbin Watson değerinin 1.5 ile 2.5 arasında olması otokorelasyonun olmadığına işaret eder.

Kadın cinsiyet rollerini ($t=2,852$; $p=0,005$ $p<0.01$), evlilikte cinsiyet rollerini ($t=-2,038$; $p=0,042$ $p<0.05$), geleneksel cinsiyet rollerini ($t=-2,777$; $p=0,000$ $p<0.01$) alt boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rollerini, erkek cinsiyet rollerini boyut düzeylerinin ise, saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Kadın cinsiyet rollerini, evlilikte cinsiyet rollerini ve geleneksel cinsiyet rollerini saldırganlık düzeyinin 0,050 açıkladığı belirlenmiştir ($R^2=0,050$). Katılımcıların saldırganlık düzeylerinin % 05'ini bu değişkenlerle açıklanabilirken % 95' ini modele dâhil edilmeyen bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı belirlenmiştir.

Model incelendiğinde, kadın cinsiyet rollerinde bir birimlik artışın saldırganlık düzeylerinde 0,496'lık bir artışa, evlilikte cinsiyet rollerinde bir birimlik artışın saldırganlık düzeylerinde 0.600'lük bir azalışa, geleneksel cinsiyet rollerinde bir birimlik artışın saldırganlık düzeylerinde 0.524'lük bir azalışa neden olacağı beklenmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada üniversitede öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyumu ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki irdelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ait düzeylerine bakıldığında en yüksek ortalamayı eşitlikçi cinsiyet rollerinden elde ettiği görülmüştür. Benzer sonuçlara farklı yerlerde öğrencilere ve öğrencilerin dışında farklı kesimlere yapılan araştırmalarda da ulaşılmıştır (Zeyneloğlu, 2008; Önder, Yalçın ve Göktaş, 2013; Saçan ve Ark., 2015; Unutkan ve Ark., 2016; Karasu ve Ark., 2017; Sönmez, Kısaoglu ve Dönmez., 2018; Daşlı, 2019; Ergin, Bekar ve Acar, 2019; Bayraktar ve Güder, 2019). Buna karşılık öğrencilerin geleneksel tutumları da hiç de azımsanmayacak düzeyde olduğu saptanmıştır. Geleneksel tutuma yatkınlık açısından ilk sırayı evlilikte cinsiyet rollerini alırken, bunu erkek cinsiyet, geleneksel cinsiyet ve kadın cinsiyet rollerini takip etmiştir. Bu sonuç, öğrenciler arasında her ne kadar eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini ortalaması yüksek olsa da onların, geleneksel tutuma yönelik eğilimlerinin de olduğunu göstermektedir.

Özellikle cinsiyet değişkenini temel alınarak yapılan araştırmalarda erkeklerin kadınlardan daha fazla geleneksel tutuma sahip olduğu saptanmıştır (Baykal, 1991; Frieze ve Ark., 2003; Zhang, 2006). Burt Keith ve Scott Jacqueline (2002)'e göre, her ne kadar bazı çalışmalarda erkekler eşitlikçi bir tutum sergilemiş olsalar da erkek gücün erozyona uğraması konusunda isteksiz görünmektedirler. Onlar, hem yetişkin hem de ergen nesillerdeki İngiliz erkekleri üzerine yapmış oldukları araştırmada, erkeklerin eşler için geleneksel olmayan rollerini kabul etmeye ilke

olarak başladıklarını, ancak ailedeki erkek gücünün erozyonunu destekleme konusunda daha az istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet eşitsizliğine yönelik kuramlar ağırlıklı olarak dört unsur üzerinde durur. Bunlardan birincisi her ne kadar kadınlar erkeklerle benzer konum ve deneyimlere sahip olsalar da erkekler ve kadınlar toplumda yalnızca farklı olarak değil, aynı zamanda eşitsiz olarak da konumlandırılmışlardır. Kadınlar sınıf, ırk, meslek, etnik grup, din, eğitim, millet ya da bunların dışında sosyal öneme sahip etkenle belirlenen konumlardaki erkeklerden daha az maddi kaynak, statü, güç ve kendini gerçekleştirme fırsatı elde ederler. İkincisi bu eşitsizliğin temel nedeni kadın ve erkeklerin biyolojik veya kişilik farklılıkları ile ilgili değil toplumun örgütlenmesiyle ilgilidir. Üçüncüsü her insanın belirli bir potansiyeli ve özelliği vardır, insanlar bu potansiyel ve özellikler açısından bir ölçüde farklılık gösterebilirler ancak aralarındaki bu farklılıkların hiçbir anlamlı kalıbı cinsiyetleri farklılaştırılmaz. Dördüncüsü eşitsizliğe yönelik kuramların tamamı gerek kadınların gerekse de erkeklerin daha eşitlikçi toplumsal yapılara ve durumlara daha kolay ve doğal bir şekilde tepki vereceklerini varsayar. Yani onlar durumu değiştirmenin mümkün olduğunu onaylarlar fakat toplumsal cinsiyet eşitsizliği kuramcıları, bu durumun aslında çok da kolay olmadığını, kişiliğe daha fazla sızdıklarını ve kolaylıkla da değişmeyeceklerini ileri sürerler (Ritzer ve Stepnisky, 2012: 171; Ritzer, 2011: 333)

Bu çalışmada öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri de araştırılmıştır. Literatürde farklı kişilerin de benzer araştırmalar yaptığı görülmüştür. Örneğin bu çalışmalardan biride Duru Gündoğar ve arkadaşları (2007) tarafından 'Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi' isimli çalışmadır. Söz konusu çalışmaya göre, Türkiye'de öğrenciler bir bölüm tercih ederken ilgi alanlarına göre değil de yaşamlarını güvenceye almaya yönelik tercihler yapabilmektedir. Bu durum gençleri üniversite mezunu olabilmek için ya da diğer bir ifade ile 'açıkta kalmamak' için hatta hiç ilgi duymadıkları bir bölümü tercih etmeleriyle sonuçlanabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada, Türkiye'de öğrenciler herhangi bir programa yerleşmiş olsalar da, onların ilgi alanlarına tam olarak uyuşmayan bir öğrenim sürecinde olmalarının, yaşam doyumlarında olumsuz yönde etkide bulunacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Meral Öztürk ve Vehbi Ünal (2019) tarafından 'Temel İnsani Değerler ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği' isimli çalışmada ise öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri yüksek olarak saptanmıştır. Onlara göre, bir eğitim sisteminin son basamağı olan üniversitede bir programa yerleşmek, özellikle bu aşamaya gelene kadar zorlu birçok süreci aşmak zorunda kalan öğrenciler için önemlidir. Çünkü üniversiteden mezun olmak onlar için düzenli bir işe, tatmin edici bir gelire ve dolayısıyla da iyi bir geleceğe sahip olmak anlamına gelmektedir. Öğrenciler sınav sisteminden kaynaklı olarak her zaman istedikleri bir bölüme girememiş olsalar da bir üniversiteden mezun olmak onlara, iş bulmanın ve daha iyi bir yaşam standardını yakalamanın bir yolu olarak görünmektedir. Bu umut öğrencilerin yaşam doyum düzeylerini yükseltmiş olabilir. Ayrıca bunun dışında yaşam koşulları iyi, ucuz, sakin, güvenilir ve küçük bir şehirde öğrenci olmak da öğrencilerin yaşam doyumlarını yükseltebilir.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada öğrencilerin yaşam doyum düzeyleri orta düzey olarak saptanmıştır. Dolayısıyla bu sonuç, yukarıda değindiğimiz çalışmalar eşliğinde düşünüldüğün de öğrencilerin hem geleceğe yönelik kaygı taşıdıklarını hem de iyi bir gelecek için umutlu olduklarını göstermektedir. Yaşam doyum konusunda Turan (2018) da daha önce Ordu Üniversitesi öğrencileri üzerinde araştırma yapmış ve hemen hemen benzer sonuçlara ulaşmıştır. Turan, öğrencilerin yaşam doyum düzeylerinin nedenini öğrencilerin, geçim kaygısı taşımamalarına, hayatın getirdiği tüm sorumlulukları henüz üzerine almamalarına ve metropol düzeyinde olmayan Ordu ilinde yaşamalarına bağlamıştır.

Literatür gözden geçirildiğinde yaşam doyumunu ile cinsiyet arasında genellikle çok az ya da hiç farklılıklar olmadığı görülmüştür. Bu anlamda Anne Reid (2004)'in "Gender and Sources of Subjective Well-Being" isimli çalışmasında belirttiğine göre, erkeklerin mutluluğu, benlik saygısı ile ilişki uyumuna göre daha iyi tahmin edilirken, kadınların mutluluğu da benzer şekilde (daha ılımlı olsa da) benlik saygısı ve ilişki uyumu ile öngörülmüştür.

Dov Shmotkin (1990) tarafından yaşam doyumunun toplumsal cinsiyet ve yaş arasında nasıl bir ilişki olduğunu keşfetmek için yapmış olduğu "Subjective Well-Being As a Function of Age and Gender: A Multivariate Look for Differentiated Trends" isimli çalışması da aynı genel eğilim görülmüştür. Söz konusu çalışmada çok fazla farklılık göstermese de erkeklerin kadınlardan önemsenmeyecek düzeyde biraz daha mutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yaş grupları açısından irdelendiğinde genç kadınların genç erkeklerden daha yüksek düzeyde yaşam

doyumuna sahip oldukları, daha yaşlı kadınlarında yaşlı erkeklerden daha az yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmıştır.

Rose Marie Hoffman (2006)'da, "How is Gender Self-Confidence Related to Subjective Well-Being?" isimli çalışmasında toplumsal cinsiyet öz tanımı ile yaşam memnuniyeti arasında ilişki saptayamamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet öz kabulü ile yaşam memnuniyeti arasında ilişki saptamıştır. Böylece cinsiyet özsaygısı ile ruh sağlığı arasındaki ilişki için empirik bir destek sağlamıştır. Hoffman araştırmada elde ettiği bulguların hem kadınlarda ve erkeklerde hem de kız ve oğlanlarda cinsiyete ilişkin kabul görmeyi geliştirmenin yollarını keşfetmenin faydalı olacağını gösterdiğini ileri sürmüştür.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada toplumsal cinsiyet ve yaşam doyumuna yönelik elde edilen diğer önemli bir saptamada toplumsal cinsiyet rolleri boyutlarından olan kadın cinsiyet rolleri ile yaşam doyumunu arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişkinin saptanmış olmasıdır. Bu saptama, kadın cinsiyet rolünün artması durumunda yaşam doyum düzeyinin düşük, kadın cinsiyet rolünün azalması durumunda ise yaşam doyum düzeyinin yükselebileceğini oraya koymaktadır.

Türkiye'de genç kızlar ekonomik bağımsızlıklarını kazansalar dahi aileden ayrı yaşayabilme, duygusal bağ kurabilme, istediği zaman sokağa çıkabilme, evleneceği kişiyi seçebilme hatta muayene olabileceği doktoru dahi belirleme konusunda erkeklere oranla daha dezavantajlı konumdadır. Ayrıca Türkiye, 'kadının temel görevi anneliktir' anlayışının yaygın olduğu bir toplumdur. Bu da onların ideal yaşam tarzına, koşullarına, arzularına, memnuniyetine ve değişimlerine etki etmektedir.

OECD tarafından yapılan 2017 hayat memnuniyeti araştırmasına göre OECD hayat memnuniyet ortalaması 10 üzerinden 6,7'dir. Türkiye ise yapılan bu araştırmadan Ort= 5,45 ile OECD ortalamasının altında kalırken, hayat memnuniyet düzeyi en yüksek olan ülkenin Finlandiya (Ort=7,75), en düşük olan ülkenin ise, Hindistan (Ort= 4,1) olduğu görülmüştür (OECD, 2019: 123). Bu veriler göz önüne alındığında toplam puan üzerinden Ordu Üniversitesi öğrencilerinin hayat memnuniyet düzeylerinin OECD Türkiye ortalamasına nazaran daha iyi olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın ortaya koyduğu önemli bulgulardan bir diğeri de öğrencilerin saldırganlık düzeyleridir. Öğrencilerin saldırganlık düzeyleri incelendiğinde en yüksek ortalamayı düşmanlıktan aldıkları görülmüştür. Buna karşılık öğrencilerin genel saldırganlık düzeyleri orta düzey olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar Demirtaş-Madran (2012)'in, Ankara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 220 öğrenci ile yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada Demirtaş-Madran, sadece fiziksel saldırganlık puanları açısından cinsiyet farklılığının olduğunu ve erkeklerin kadınlara oranla daha fazla fiziksel saldırganlıkta bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmada elde edilen bir diğer bulgu da öğrencilerin genel toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile genel saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki olduğudur. Aynı sonuç benzer araştırmaların bulgularına bakıldığında da görülmektedir (Kodan Çetinkaya, 2013; Özpulat, 2017; Arslan ve Şahin, 2019). Dolayısıyla bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri arttırıldığında (özellikle eşitlikçi cinsiyet rolleri), saldırganlık algılarında azalış olacağı, buna karşılık toplumsal cinsiyet rolleri azaldığında saldırganlık algılamalarında artış olacaktır.

Çocuklarda benlik gelişimi ve onların yetişkin rolüne yönelik sosyalleşmelerinde birçok çevresel etken vardır ve bu etkenler ebeveyn, okul, medya ve akran grupları diye sıralanır. Bir sosyalleşme aracı olan bu etkenlerle girilen etkileşim sonucunda erkekler iddialı, saldırgan, cesur ve bağımsız olmayı, kadınlar ise duyarlı, bağımlı, duygusal ve insan odaklı olmayı öğrenirler. Erkekler ve kadınlar, toplumun cinsiyet rolü ayrımlarının bir sonucu olarak bu psikolojik özelliklerle ilgili olarak erkeklik ve kadınlık kavramlarında farklılıklar göstermektedir (Witt 2000). Geleneksel erkek sosyalleşmesinin yönü ve toplumsal cinsiyete özgü gelişimsel zorluklar genç erkekleri normatif fakat sağlıksız cinsiyet rollerine zorladığına dair artan bir kabul vardır (Blazina ve Ark. 2005: 39). Bu bağlamda cinsiyet farklılıkları ekseninde değerlendirildiğinde erkeklerin kadınlara oranla daha fazla saldırgan eğilimler gösterdiği sonucu ortaya çıkmaktadır (Eagly ve Steffen, 1986).

Erkekler genelde kadınlara oranla daha fazla saldırgan ve bağımsız olmalarına karşın bütün kadınların da şefkatli, duygusal ve hassas olduklarını söylemek de zordur (Burger, 2006: 564). Literatürde yaygın bir şekilde erkeklerin doğrudan fiziksel saldırganlığa katılma ihtimalinin kadınlardan daha fazla olduğu bildirilmiştir. Erkeklerin ayrıca saldırgan suçların faili olma ihtimali kadınlardan daha fazladır. Diğer yandan son zamanlardaki bazı araştırmalar, erkeklerin kadınlardan çok daha saldırgan olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu araştırmalara

göre, saldırganlık dolaylı bir türden olduğunda kadınlar, erkeklerden daha saldırgan davranabilirler. Erkeklerin kadınlardan daha saldırgan ya da tam tersi olup olmadığına bakılmaksızın, bu konudaki hacimli literatürün yakından incelenmesi, cinsiyetin çok önemli bir belirleyici mi yoksa saldırgan eylemin belirleyicisi mi olduğu sorusuna yol açmaktadır (Richardson ve Hammock, 2007: 417-418).

Sosyal rol kuramı erkeklerin ve kadınların sahip oldukları sosyal rollerinin, sosyal ve psikolojik süreçlerin aracılığı ile saldırgan davranışta cinsiyet farklılıklarının neden olduğunu belirtir. Saldırgan davranışlardaki farklılıkların, gençlerin çocukluk ve ergenlik döneminde sosyalleşmelerinden kısmen ortaya çıkabileceği söylenebilir. Birçok toplumda, geleneksel toplumsal cinsiyet sosyalleşmesi, gençleri belirli normatif toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına ve sağlıklı uygulamaları sürdüren toplumsal cinsiyet rollerine zorlama eğilimindedir. Erkek ve kadın saldırganlığındaki bu olası farklılıklardan bağımsız olan çağdaş teoriler, cinsiyetin biyolojideki saldırganlığın kaynağı olduğunu, dolayısıyla bağlamsal ve kültürel faktörlerin sahip olabileceği etkinin göz ardı edildiğini iddia etmektedir. Bu anlamda saldırganlıktaki farklılıkları analiz etmede önemli bir sosyal faktör olan cinsiyete değil, toplumsal cinsiyete odaklanmak yerinde olacaktır (Navarro ve Ark. 2011: 458). Çünkü cinsiyet farklılıklarının insan davranışlarındaki kökenleri, temel olarak cinsiyete göre değişen evrimleşmelerde ya da çoğunlukla kadınların ve erkeklerin sosyal yapıdaki farklı yerleşimlerinde yatmaktadır (Eagly ve Wood, 1999).

Bu çerçevede bu çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerindeki etkisini anlamak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre eşitlikçi cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri boyut düzeylerinin saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisi olamadığı saptanırken, kadın cinsiyet rolleri, evlilikte cinsiyet rolleri, geleneksel cinsiyet rolleri boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Özellikle evlilikte cinsiyet rolleri ve geleneksel cinsiyet rolleri ve saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki gözlemlenirken, kadın cinsiyet rolleri ve saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki gözlemlenmiştir.

Bireylerin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını sevmek, kabul görmek ve dışlanmamak için toplumun diğer üyelerine uydurması sosyal etkinin bir sonucudur. Bireyler az çok toplumun kurallarına ve beklentilerine göre hareket eder. Bireylerin çoğu hayatlarında önemli bir rol oynayan “*el âlem ne der*” kaygısı ile hareket eder. Toplumda birçok kişi, birine ya da birilerine kendisini beğendirmek için davranışlarını değiştirir. Böyle bir yaklaşım çoğu zaman insanların birbirleriyle geçinmesine ve toplumsal uyuma katkıda bulunmasına karşın bazen de bireyler için bir baskı kaynağı olabilir, onu kendisine ya da toplumun geneli için zararlı davranışlarda bulunmaya itebilir (Kesebir, 2012: 171-172).

Saldırgan davranışın nedenlerinden biri hayal kırıklığı ya da diğer bir söylemle engellenmedir (Kağıtcıbaşı ve Cemalcılar, 2017: 233). Jerry M. Burger (2006: 215)’e göre engellenme, “*saldırganlık olasılığını arttıran birçok olumsuz duygudan birisidir*”. Bireyler (bazen) yaşadıkları ortamlarda kendi kişiliklerini geliştiremeyebilir. Çünkü içinde buldukları gruplar kendi gerekliliklerinin yapılması konusunda bireyi yönlendirebilmektedir (Kağıtcıbaşı ve Cemalcılar, 2017: 84).

Bu çalışmada, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolünün saldırganlıkla ilişkisine yönelik elde edilen bulgular sosyal etki ve engellenen davranış açısından tutarlılık göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye’nin sahip olduğu toplumsal yapısı göz önüne alınırsa ve öğrencilerin bu yapıyla yoğrulduğu ve sosyal etki içinde olduğu düşünülürse geleneksel cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü ile saldırganlık arasındaki ilişkiye yön veren nedenlerin bundan kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Buna karşılık aynı geleneksel değer yüklü toplumsal yapıda kadınların çoğu, zamanlarının önemli bir kısmını eşlerinin beklentilerini karşılamakla, çocuklarının bakımıyla ve ev işleriyle geçirmektedir. Haliyle kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollerden kaynaklı sorumlulukları daha ağırdır. Ayrıca kadınlar, kendilerini gerçekleştirmek için yeterli zamanı bulamamaktadır. Bunların dışında erkeklerle kıyaslandığında kadınlar, eylem ve davranış bakımından birçok kısıtlamalarla karşılaşmakta, toplumsal baskıya daha fazla maruz kalmaktadır. Kadın cinsiyet rolleri ile saldırganlık arasındaki doğrusal ilişkinin nedeni bu ağır sorumluluklardan, engellenmelerden ve toplumsal baskılardan kaynaklı olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada, Ordu Üniversitesi’nde öğrenim gören öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyumu ve saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki irdelenmiştir. Öğrencilerin, toplumsal cinsiyet rolleri boyut düzeyleri incelendiğinde, eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, erkek cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve geleneksel cinsiyet rolleri arasında en yüksek ortalamayı eşitlikçi cinsiyet rollerinden aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin genel

toplumsal cinsiyet rol tutumları, yüksek düzey olarak belirlenirken, yaşam doyum düzeyleri ile genel saldırganlık düzeyleri ise orta düzey olarak belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilere bakıldığında, öğrencilerin genel toplumsal cinsiyet rol tutumları ile yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri boyutlarından kadın cinsiyet rolleri ile yaşam doyum düzeyleri arasında küçük de olsa negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ancak bu çalışmadaki en ilginç bulgulara toplumsal cinsiyet rol tutumları ile saldırganlık değişkeni arasındaki ilişkilere rastlanılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, bireylerin genel toplumsal cinsiyet rolleri ile genel saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle toplumsal cinsiyet rolleri boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerindeki etkisini görebilmek için çok değişkenli regresyon analizi yapılmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre, kadın cinsiyet rolleri, evlilikte cinsiyet rolleri, geleneksel cinsiyet rolleri boyutlarının saldırganlık düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sonuç toplumsal olarak yapılandırılmış cinsiyet farklılıklarına bağlı rol ve sorumlulukların bireyleri sınırlayan kabuller olarak gündelik hayat pratiklerine yansımalarının bireylerin saldırganlık düzeylerini etkilediğini göstermektedir.

Kadın ve erkeğe toplum tarafından evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklar evlilikte cinsiyet rolü, kadın ve erkeğe günlük yaşamda toplum tarafından yüklenen roller ve sorumluluklarda geleneksel cinsiyet rolü olarak bilinmektedir. Çalışmanın bulguları, geleneksel cinsiyet ve evlilikte cinsiyet rollerinde artış olursa, saldırganlık düzeyinde azalış olacağını göstermektedir. Bireylerin, toplumsal yapının sahip olduğu kültürel değerlerle toplumsallaşmaları ve bu değerleri toplumsal rol ve sorumluluklar ekseninde birer kabuller haline getirmeleri ataerkil sistemin tam olarak çözülmediği toplumlarda bireyler arasındaki ortak beklentilere katkı sağlamakta, anlaşmazlıkları azaltmaktadır. Ancak bireylerin bazı görev ve sorumlulukları kendi rolü içinde algılamaları ya da algılamamaları her toplumsal cinsiyet rolleri açısından aynı olmamaktadır. Toplum tarafından kadına yüklenen rolleri ve sorumlulukları ifade eden kadın cinsiyet rolünün saldırganlıkla ilişkisi, benimsenen diğer toplumsal cinsiyet rollerinden farklı olarak, aşınan ve değişime uğrayan aynı ataerkil düzendeki yansıması farklı olmuştur. Aynı çalışma bulguları kadın cinsiyet rollerinde artış olursa, saldırganlık düzeyinde de artış olacağını göstermektedir. Bunun nedeni toplumsal hayat alanında kadının birçok engellenmelerle karşılaşmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çünkü kadının kendi cinsiyet rolü gerekliliklerini diğer toplumsal cinsiyet (geleneksel cinsiyet, evlilikte cinsiyet) rolü gereklilikleri ile yapmaya çalışması, onların üzerindeki yükü daha da ağırlaştırmaktadır. Günlük hayatın akışı içinde kadınlar, kendilerini gerçekleştirmek için yeterli zamanı bulamamakta, erkeklerle kıyaslandığında eylem ve davranış bakımından birçok kısıtlamalara maruz kalmaktadır. Ayrıca kadınlar, toplumsal cinsiyet ekseninde erkeklerden daha fazla toplumsal baskıyla karşılaşmaktadır. Bütün bunlar kadınların, başta çalışmada elde edilen sonuçlardan biri olan kadın cinsiyet rolüne bağlı yaşam doyum düzeylerinin düşük olmasının yanı sıra, birçok hak ve özgürlüklerden yoksun olmalarına yol açmaktadır. Kadın cinsiyet rolü ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki bu tatsızlık ve yoksunlukların bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada saptanan, toplumsal cinsiyet rolleri ile saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönlü çok düşük bir ilişki, saldırganlık boyutları açısından da araştırılmalıdır. Ayrıca toplumsal cinsiyet rol tutumları temel alınarak, farklı sosyo-demografik değişkenler ile yaşam doyum ve saldırganlık arasındaki ilişkilere irdelenmelidir.

Son olarak bu araştırma Ordu'da gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla elde edilen bulgular, Ordu Üniversitesi ve benzer özelliklere sahip üniversiteler için genellenebilir. Bulguların daha sağlıklı yorumlanabilmesi için diğer illerde bulunan üniversitelerde de benzer çalışmaların yapılması gerekliliği vardır.

Kaynakça

- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). "Toplumsal Cinsiyet Kavramı Ve Sağlığa Etkileri", *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 25 (4), 2003 Özel Eki, 73-82.
- Anderson, C. A. and Bushman, B. J. (2002). "Human Aggression", *Annual Reviews Psychology*, 53, 27-51.
- Arslan, K. ve Şahin, H. (2019). "Aile İçi Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Rolü Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama", *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 5 (15), 45-52.
- Ayten, A. (2012). *Tanrı'ya Sığınmak: Dini Başa Çıkma Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, İstanbul: İz Yayınları.
- Baird, S. M. and McGannon, K. R. (2009). "Mean(ing) to Me: A Symbolic Interactionist Approach to Aggression in Sport Psychology", *Quest*, 61, 377-396.
- Bakacak, A. G. (2018). "Toplumsal Cinsiyet", E. B. Sağlam, A. Ö. Boyacıoğlu ve A. G. Bakacak (Ed.) içinde. *Sosyoloji* (s. 524-539), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Baron, R. A. (1977). *Human Aggression*, New York: Plenum Press.
- Bayhan, V. (2013). "Beden Sosyolojisi Ve Toplumsal Cinsiyet", *Doğu-Batı Düşünce Dergisi: Toplumsal Cinsiyet*, 16 (63), 147-164.
- Baykal, S. (1991). "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 1 (2), 66-75.
- Bayraktar, S. Ve Güder Y. S. (2019). "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutumları ile Eleştirel Düşünme Eğilimleri İlişkisi", *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9 (2), 640-665.
- Bem, S. L. (1983). "Gender Schema Theory and Its Implications for Child Development: Raising Gender-Aschematic Children in a Gender-Schematic Society", *Signs*, 8 (4), 598-616.
- Bilican-Gökkaya, V. (2019). "Toplumsal Sorun Alanlarından; Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve Eğitim", Y. Daşlı (Ed.) içinde. *Sosyal Sorunlarda Güncel Tartışmalar* (s. 73-88), Ankara: Anı Yayınları.
- Blazina, C., Pisecco, S. and O'Neil, J. M. (2005). "An Adaptation of the Gender Role Conflict Scale for Adolescents: Psychometric Issues and Correlates With Psychological Distress", *Psychology of Men and Masculinity*, 6 (1), 39-45.
- Bourdieu, P. (2018). *Eril Tahakküm*, B. Yılmaz (Çev.), İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Dağasına Dair Söyledikleri*, İ. D. Erguvan Sarıoğlu (Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Buss, A. H. and Warren. W. L. (2000). *The Aggression Questionnaire: Manual*, Los Angeles: Western Psychological Services.
- Buss, A. H. and Perry, M. (1992). "The Aggression Questionnaire, *Journal of Personality and Social Psychology*", 63, 452-459.
- Calvo-Salguero, A., García-Martínez J. M. A. and Monteoliva A. (2008), "Differences Between and Within Genders in Gender Role Orientation According to Age and Level of Education", *Sex Roles*, 58 (7), 535-548.
- Can, S. (2002). "Aggression Questionnaire Adli Ölçeğinin Türk Popülasyonunda Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması", (Tıpta uzmanlık) *GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Psikiyatri Anabilim Dalı*, İstanbul.
- Chang, W. C. (2011). "Identity, Gender, and Subjective Well-Being", *Review Of Social Economy*, 69 (1), 97-121.
- Cirhinlioğlu, F. ve Ok, Ü. (2010). "İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doymumu Arasındaki İlişkiler", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34 (1), 1-8.
- Connell, R. (2009). *Gender In World Perspective*, Cambridge: Polity Press.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). "Yaşam Doymumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250-1262.
- Daşlı, Y. (2019). "Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Belirlenmesi Üzerine Bir Alan Araştırması", *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 364-385.
- Delphy, C. (1993). "Rethinking Sex And Gender", *Women's Studies International Forum*, 16 (1), 1-9.
- Dermirtaş-Madran, H. A. (2013). "Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24 (2), 1-6.
- Dever, A. ve Bulut E. (2017). "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Araştırılması: Ordu Üniversitesi Örneği", *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (10), 45-56.

- Diener, E. (1984). "Subjective Well-Being", *Psychological Bulletin*, 95, 542–575.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. and Griffin, S. (1985). "The Satisfaction with Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Dökmen, Z. Y. (2009). *Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eagly, A. H. ve Wood, W. (2012). "Social Role Theory", P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski and E. T. Higgins (eds.), in. *Handbook of Theories of Social Psychology: Volume Two* (pp. 458-576), London: SAGE Publications Ltd.
- Eagly, A. H., Wood, W., & Diekmann, A. B. (2000). "Social Role Theory of Sex Differences and Similarities: A Current Appraisal". In T. Eckes and H. M. Trautner (Eds.), *The Developmental Social Psychology of Gender* (pp. 123–174), Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Eagly, A. H. and Steffen, V. J. (1984). "Gender Stereotypes Stem From The Distribution of Women and Men Into Social Roles". *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 735–754.
- Eagly, A. H. and Steffen, V. J. (1986). "Gender and Aggressive Behavior: A Meta-Analytic Review of The Social Psychological Literature", *Psychological Bulletin*, 100, 309–330.
- Eagly, A.H. and Wood, W. (1999). "The origins of Sex Differences in Human Behavior: Evolved Dispositions Versus Social Roles", *American Psychologist*, 54 (6), 408–423.
- Ergin, A., Bekar, T. ve Acar, A. G. (2019). "Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler", *Fırat Tıp Dergisi*, 24 (3), 122-128.
- Ferguson, C. J. and Dyck, D. (2012), "Paradigm Change in Aggression Research: The Time Has Come to Retire The General Aggression Model" *Aggression and Violent Behavior*, 17 (3), 220-228.
- Frieze, H. I., Ferligoj, A., Kogovsek, I., Horvat, J. and Sarlija, N. (2003). "Gender Role Attitudes in Üiversity Students in The USA", *Slovenia and Croatia. Psychology of Women Quarterly*, 27, 256-261.
- Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2016). *Sosyoloji*, 7. Baskı, M. Şenol (Çev), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güldü, Ö. ve Ersoy-Kart, M. (2009). "Toplumsal Cinsiyet Rollerine Ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (3), 97-116.
- Gündoğar, D., Sallan Gül, S., Uşkun, E., Demirci, S. ve Keçeci, D. (2007). "Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi", *Klinik Psikiyatri*, 10 (1), 14-27.
- Gürsoy, E. (2017). "Kadına İlişkin Namus Algısının Kadın Sağlığı Üzerine Sınırlayıcı Gücü", D. Altun ve H. Toker (Ed.) içinde. *Toplumsal Cinsiyet: Farklı Disiplinlerden Yaklaşımlar* (s. 79-106), Ankara: Nika Yayınevi.
- Hoffman R. M. (2006). "How Is Gender Self-Confidence Related to Subjective Well-Being?", *The Journal of Humanistic Education and Development*, 45 (2), 186-197.
- Johnson, B. (1975). *Functionalism in Modern Sociology: Understanding Talcott Parsons*, General Learning Press.
- Kağıtçıbaşı Ç. ve Cemalcılar Z. (2017). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karasu F. ve Ark. (2017). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları", *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8 (1), 21-27.
- Kaypak, Ş. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak", *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7 (1), 344-357.
- Keith, B. ve Jacqueline, S. (2002). "Parent And Adolescent Gender Role Attitudes In 1990's Great Britain", *Sex Roles*, 46 (7/8), 239–244.
- Kesebir, P. (2012). Sosyal Psikoloji, Z. Cemalcılar (Ed.), içinde. *Psikolojiye Giriş*, (s. 163-188), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Kessler, S. J. and McKenna, W. (1978). *Gender: An Ethnomethodological Approach*, New York, NY: John Wiley & Sons.
- Kodan Çetinkaya, S. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi", *Nesne*, 1 (2), 21-43.
- Köker, S. (1991). "Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Lindsey, L. L. (2016). *Gender Roles: A Sociological Perspective*, (Sixth Edition), New York: Routledge.

- Navarro, R., Larrañaga, E. and Yubero, S. (2011), "Bullying-Victimization Problems and Aggressive Tendencies in Spanish Secondary School Students: The Role of Gender Stereotypical Traits", *Social Psychology of Education* 14 (4), 457-473.
- Neuman, W. L. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*, Pearson: Essex, UK.
- Oakley, A. (1985). *Sex, Gender and Society*, England: Gower Publishing Company Limited.
- OECD (2019), *Society at a Glance 2019: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, Paris.
- Önder, Ö. R., Yalçın, A. S. ve Göktaş B. (2013). "Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları", *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (1-2-3), 55-78.
- Özdevecioğlu M. (2003). "İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Afyon.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö. Ö. (2003). "Yaşlılarda Yaşam Doyumu", *Turkish Journal of Geriatrics*, 6 (2), 72-74.
- Özpulat, F. (2017). "Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki", *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 151-161.
- Öztürk, M. ve Ünal, V. (2019). "Temel İnsani Değerler ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36 (1), 61-74.
- Reid, A. (2004). "Gender and Sources of Subjective Well-Being", *Sex Roles*, 51 (11-12), 617-629.
- Richardson, D. S. and Hammock, G. S. (2007). "Social Context of Human Aggression: Are We Paying Too Much Attention to Gender?", *Aggression and Violent Behavior*, 12, 417-426.
- Ritzer G. ve Stepnisky J. (2012). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökenleri*, I. Ertuna-Howison (Çev.), Ankara: De Ki Yayınları.
- Ritzer, G. (2011). *Modern Sosyoloji Kuramları*, H. Hülür (Çev.), Anlara: De Ki Basım Yayım.
- Saçan, S. ve Ark. (2015). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi", *Uluslararası Hakemli Psikiyatri Ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 4, 1-23.
- Shmotkin, D. (1990). "Subjective Well-Being As a Function of Age And Gender: A Multivariate Look for Differentiated Trends", *Social Indicators Research*, 23 (3), 201-230.
- Sönmez, Y. Kısaoğlu, N. B. ve Dönmez, K. O. (2018). "Bir Tıp Fakültesinin Birinci ve Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve İlişkili Faktörler", *Smyrna Tıp Dergisi*, 3, 14-21.
- Stoller, R. J. (1984), *Sex And Gender the Development of Masculinity and Femininity*, London: Karnac Books.
- Tabachnic, B. G. and L. S. Fidell. (2013). *Using Multivariate Statistics* (Sixth Ed.). Pearson, Edinburgh.
- Turan, Y. (2018). "Yalnızlıkla Başa Çıkma: Yalnızlık, Dini Başa Çıkma, Dindarlık, Hayat Memnuniyeti ve Sosyal Medya Kullanımı", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22 (1), 395-434.
- Unutkan, A. ve Ark. (2016). "An Examination of the Opinions of the University Students About Feminism and Gender Roles", *Journal of Higher Education and Science*, 6 (3), 317-325.
- Wolf, A. ve Wallace, R. A. (2012). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Genişletilmesi*, M. R. Ayas ve L. Elburuz (Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Wilson, W. (1967). "Correlates Of Avowed Happiness", *Psychological Bulletin*, 67 (4), 294-306.
- Witt, S. D. (2000). "The Influence of Peers on Children's Socialization to Gender Roles", *Early Child Development and Care*, 162, 1-7.
- Wood, W. and Eagly, A.H. (2010) Gender. In S. Fiske, D. Gilbert, and G. Lindzey (eds), *Handbook of Social Psychology*, 5th ed., 1, (pp. 629-667). New York: Oxford University Press.
- Yetim, U. (1991). *Kişisel Projelerin Organizasyonu ve Örüntüsü Açısından Yasam Doyumu*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeyneloğlu, F. ve Terzioğlu, F. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 409-420.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zhang, N. (2006). "Gender Role Egalitarian Attitudes Among Chinese College Students", *Sex Roles*, 55 (7- 8), 545-553.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).